

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

“FUNDAMENTAL IQTISODIYOT” KAFEDRASI

Qo‘lyozma huquqida

UDK: 631.1 (575.1)

SOLIYEVA ISMIGUL TOXIRJON QIZI

**O‘ZBEKISTONDA QISHLOQ XO‘JALIGINI BARQAROR
RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY USUL VA VOSITALARIDAN
FOYDALANISH YO‘LLARI**

70310101 – “Iqtisodiy nazariya”
Mutaxassisligi bo‘yicha

Magistr

Akademik darajasini olish uchun yozilgan

DISSERTATSIYA

**Ilmiy rahbar:
Dots. Mamaraximov B.E.**

Toshkent-2023

Magistrlik dissertasiya ishi "Fundamental iqtisodiyot" kafedrasida dastlabki himoyadan o'tgan. 4 sonli bayonnoma « 25 » aprel 2023 y.

Ilmiy rahbar: Mamaraximov B.

[imzo]

imzo

sana

Magistrant: Solijev D. M. M. M. M. M.

[imzo]

imzo

sana

Dissertatsiya ishi Iqtisodiyot fakultetida 2023 yil " 18 " 05
№ 7/01 raqami bilan ro'yxatga olingan

"Ximoyaga tavsiya etiladi"

"Fundamental iqtisodiyot" kafedrasida mudiri,

dots. B. Mamaraximov [imzo]

"   " may 2023-yil

Himoya 2023-yil " 19 " 05 soat 10:00 da
Toshkent davlat iqtisodiyot universitetida bo'lib o'tdi

ANNOTASIYA

Tadqiqotni amalga oshirishdan maqsadi O'zbekistonda qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish masalalari va uni takomillashtirishning zamonaviy usullari va vositalaridan foydalanish bo'yisha ilmiy tavsiya va amaliy takliflarni ishlab chiqishdan iboratdir. Magistrlik dissertatsiyasi tadqiqoti davomida bir qancha masalalar, ya'ni milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda qishloq xo'jaligi sohasining qaysi tarmoqlariga kengroq e'tibor berish mumkin va uni iqtisodiy o'sishga ta'sir jihatlarini ilmiy-uslubiy jihatdan asoslash kerakligi ko'zga tashlanadi. Qolaversa, O'zbekistonda qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish maqsadida foydalanilayotgan zamonaviy usul va vositalari tahlil qilinib, uning istiqbollari qanday ta'sir qilishini aniqlash asosiy muammolardan bo'lib turganligi yoritilgan.

Kalit so'zlar: qishloq xo'jalik mahsulotlari, xo'jalik yuritish shakllari, ekin maydonlari tuzilmasi, qishloq xo'jaligi rivojlanishi, Qishloq xo'jaligida raqamli texnologiyalardan foydalanish, qishloq xo'jaligi siyosati

ANNOTATION

The purpose of the research is to develop scientific recommendations and practical proposals on the issues of sustainable development of agriculture in Uzbekistan and the use of modern methods and tools for its improvement. During the research of the master's thesis, several issues, that is, which sectors of the agricultural sector can be given more attention in the development of the national economy, and the aspects of their impact on economic growth should be scientifically and methodologically justified. In addition, the modern methods and tools used for the sustainable development of agriculture in Uzbekistan were analyzed, and it was highlighted that determining how they affect its prospects is one of the main problems.

Key words: agricultural products, forms of farming, structure of cultivated areas, agricultural development, use of digital technologies in agriculture, agricultural policy

MUNDARIJA

Annotatsiya.....	1
Mundarija.....	2
Keltirilgan jadvallar ro‘yxati.....	4
Keltirilgan rasmlar ro‘yxati.....	5
Keltirilgan qisqartmalar.....	6
I BOB. KIRISH.....	7
1.1. Dissertatsiya mavvusining asoslanishi va uning dolzarbligi.....	7
1.2. Tadqiqot maqsadi va vazifalari.....	8
1.3. Tadqiqotning asosiy muammolari va savollari	9
1.4. Tadqiqot obyekti va predmeti.....	10
1.5. Tadqiqot natijalarining ilmiy-nazariy va amaliy ahamiyati.....	10
1.6. Dissertatsiya tarkibining qisqacha tavsifi.....	10
II BOB. ADABIYOTLAR SHARHI.....	12
2.1. Kirish.....	12
2.2. Mavzuga oid ilmiy-nazariy qarashlar sharhi	12
2.3. Mavzuga oid mahalliy me‘yoriy-huquqiy hujjatlar sharhi	17
2.4. Xulosa.....	23
III BOB. METODOLOGIYA.....	24
3.1. Tadqiqot dizayni.....	24
3.2. Ma‘lumotlarni to‘plash jarayoni.....	24
3.3. Tahlil uchun qo‘llaniladigan usullar.....	24
3.4. Tadqiqotni o‘tkazish uchun zarur sharoitlar.....	25
3.5. Tadqiqot jarayonida kutilayotgan muammolar va ularning yechimi	25
3.6. Tadqiqotdan kutilayotgan ilmiy va amaliy natijalar.....	25
IV BOB. TAHLIL VA NATIJALAR.....	27
4.1. O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligi tarmog‘ining joriy holati tahlili.....	27
4.2. O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligida uni barqaror rivojlantirish maqsadida foydalanilayotgan zamonaviy usul va vositalari tahlili.....	38
4.3. Tahlillardan olingan natijalar sharhi.....	59

V BOB. XULOSA.....	60
5.1. Tadqiqot savoliga tegishli natijalarning qisqacha ifodasi	60
5.2. Tadqiqotning asosiy taklif va tavsiyalari	60
5.3. Tadqiqot cheklovlari va kelgusi tadqiqotlar uchun takliflar	62
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI	64
ILOVALAR	64

I BOB. KIRISH

Iqtisodiyot bo'yicha jahon sahnida kuzatilayotgan turli xil siyosiy hamda iqtisodiy tebranishlar agrar sohaga mamlakat iqtisodiyotining boshqa sohalaridan kam bo'lmagan darajada e'tibor qaratish kerakligini ko'rsatmoqda. Ma'lumki, qishloq xo'jaligi dunyo iqtisodiyoti uchun muhim o'rin tutadigan sohalardan biri hisoblanadi. 2020 yilda qishloq xo'jaligining o'zida 874 million inson ish bilan band bo'lgan, bu esa butun dunyo ishchi kuchining deyarli uchdan bir qismini tashkil etadi¹. O'zbekiston iqtisodiyotiga nazar tashlasak, bandlik bo'yicha iqtisodiyot tarmoqlari orasida qishloq, o'rmon va baliq xo'jaligi doimiy ravishda ustunlik qilib kelmoqda. Shu sababdan qishloq xo'jaligini barqaror rivojlanishini ta'minlash, unda zamon talablariga mos, so'ngi ishlab chiqarish texnologiyalarini jalb etish, yuqori samaradorlik ko'rsatkichlariga erishish hamda sohaga doimiy ravishda investitsiyalarni jalb etib borish global muammolardan biri hisoblanadi.

1.1. Dissertatsiya mavusining asoslanishi va uning dolzarbligi.

Bizga iqtisodiy nazariyadan ma'lumki, ishlab chiqarish imkoniyatlari egri chizig'ining o'ng tarafga ko'chishi – bu mamlakatda ishlab chiqarish hajmi yoki umumiy daromadlar oshganligini bildiradi. Bunga sabab bo'luvchi omillardan biri bu texnologik rivojlanish, zamonaviy va innovatsion ishlab chiqari usullaridan foydalanish hisoblanadi. Shu sababdan qishloq xo'jaligi sohasiga zamonaviy texnologik hamda institutsional innovatsiyalarni jalb etish va sohada samaradorlikning oshishiga yordam beruvchi agrotexnikalarga investitsiyalarni jalb etishning dolzarbligi oshib bormoqda. Ho'sh buni amalga oshirishda O'zbekiston iqtisodiyotida qanday maummolar kuzatilmoqda. Birinchidan, investitsiyalarning huquqiy asoslar bilan mukammal mehanizm darajasida kafolatlanmaganligi, xorijiy investitsiyalar oqimini imkoniyat darajasiga chiqishida to'sqinlik qilmoqda. Ikkinchidan, bugungi kunda sohada atigi sug'oriladigan yerlarning 1,7 foiz qismida tomchilatib sug'orish texnologiyalari foydalanilmoqda. Mamlakatimiz qishloq xo'jaligida suv resurslaridan

---

¹ FAO Statistical Yearbook 2021 - World Food and Agriculture English Analysis on World about Agriculture and Food and Nutrition; published on 03 Nov 2021 by FAO